

การค้นหานวัตกรรมท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลางตามภารกิจ  
การกระจายอำนาจของไทย  
Searching for Local Innovation Theregion According  
to Mission Decentralization of Thailand

มยุรี ทรัพย์เที่ยง\*  
วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์\*\*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหานวัตกรรมท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลางตามภารกิจ การกระจายอำนาจของไทยโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๓ ระดับ ได้แก่ องค์การบริหารส่วน จังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งนี้ได้เลือกองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น ในจังหวัดภาคกลาง ๕ จังหวัดเป็นกรณีศึกษา จำนวน ๕ แห่ง โดยใช้หลักเกณฑ์การ สุ่มตัวอย่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แบบหลายชั้นและเป็นสัดส่วน (Multi-State, Proportional Sampling) และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิจัยจากเอกสารข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารของส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการกระจายอำนาจ ตัวแทนจากภาคประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมท้องถิ่นเป็นภารกิจด้านต่าง ๆ เป็นนวัตกรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับการ บริการด้านสังคมและสาธารณสุข ด้านการเกษตร ด้านกฎหมาย ด้านการเมืองและการมี ส่วน ร่วมของประชาชนตามลำดับ นวัตกรรมท้องถิ่นตามภารกิจดังกล่าวสามารถนำมาซึ่งการพัฒนา คุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ของประชาชนได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน หรือนำไปสู่วิธีการมีส่วนร่วมการ ปกครองตนเองของประชาชนได้เป็นอย่างดี

**คำสำคัญ :** นวัตกรรม,ท้องถิ่น, กระจายอำนาจ

\* อาจารย์ ดร., ประธานโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Email : mnida7@gmail.com

\*\* อาจารย์ ดร., ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราช ภัฏเทพสตรี Email : wasita\_kp@hotmail.com

## ABSTRACT

This research aims to search for local innovation in the central region according to Thailand's mission of decentralization by the local government consists of Provincial Administration Organization (PAO). Municipality and Sub-district Administrative Organization (SAO). The Subject derived from multi-state, proportional sampling were five local government organizations from five provinces. Focus groups discussion and interview from the administrators, agencies involved with the decentralization process, representatives from civil society, media, scholars as well as documentary were used for data collection. Qualitative analysis were employed in analysis data.

The results showed that local innovations have been found based on social and public health services, agriculture, law and politics respectively. Those innovations can lead the quality of life or well-being of citizens has improved and increased significantly and also lead to self-government of the people involved as well.

**Keywords:** Innovations, Local, Decentralization

## ๑. บทนำ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในยุคปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อเนื่องมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีหลักการสำคัญที่ส่งเสริมการปกครองตนเองของชุมชนท้องถิ่นได้รับการรับรองโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ในช่วงที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หรือเหตุผลความจำเป็นของการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจได้ปรากฏขึ้นเป็นจำนวนมาก มีผลผลิตและข้อเสนอแนะปรากฏอยู่บ่อยครั้ง แต่ถ้าหากจะนับกันตามตรงแล้ว การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของไทยเพิ่งได้รับความสนใจอย่างจริงจังราวทศวรรษเศษที่ผ่านมาเท่านั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันจึงเปรียบเสมือนกับคนในช่วงวัยเด็กฉันทัดก็ฉันทั้น ซึ่งถ้าหากเด็กและเยาวชนต้องการเวลาในการเรียนรู้และเจริญเติบโตเพื่อให้พร้อมรับผิดชอบต่อตนเองได้ ต่อไปในอนาคตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ย่อมต้องการเวลาในการเรียนรู้สำหรับการปฏิบัติภารกิจของตนเอง และย่อมต้องการการฝึกฝนพัฒนาทักษะในด้านการบริหารจัดการและ/หรือการจัดบริการสาธารณะเพื่อให้มีศักยภาพต่อการดำเนินงานของตนเองในอนาคตต่อไปเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาค้นหานวัตกรรมท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้จากกันและกันและยังสามารถใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการประเมินผลการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี ต่อสภาพเงื่อนไข ข้อจำกัด ปัญหา

หรือประเด็นท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของชุมชนท้องถิ่น จนนำไปสู่การแสวงหาแนวคิดหรือแนวทางการทำงานในการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อลดข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น จนกลายมาเป็น “นวัตกรรมท้องถิ่น”

ทั้งนี้ ความหมายของคำว่า “นวัตกรรมท้องถิ่น” ในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง (๑) การริเริ่มคิดค้นพัฒนา การแก้ไขหรือจัดการปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการใหม่ในบริบทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะต่างๆ การพัฒนาทางการเมือง-กฎหมายในท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยที่ (๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม ผลักดัน ลงมือดำเนินการ หรือให้การสนับสนุนกิจกรรม/โครงการนั้นๆ ให้เกิดขึ้น (๓) เป็นงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยที่ไม่ควรมี ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและ/หรือในการดำเนินการที่สูงเกินควร และ (๔) เป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถถ่ายทอดให้ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาต่อยอดหรือสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดการเรียนรู้ต่อยอดได้ในวงกว้าง<sup>๑</sup>

พึงสังเกตว่าคำนิยามดังกล่าวข้างต้นมี นัยอย่างกว้าง เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ ที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดการคิดริเริ่มที่มีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถเผยแพร่ขยายผลต่อไปได้ในวงกว้าง คำนิยามนวัตกรรมท้องถิ่นอย่างกว้างดังกล่าวได้รับการ ยืนยันจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ ก่อนหน้านี้แล้วว่าสามารถนำไปสู่การศึกษาวิจัยที่ดำเนินการได้จริง (Practicality) และสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม/สามารถขยายผลต่อยอดได้ในวงกว้าง<sup>๒</sup> กำหนดให้มีการสำรวจและบันทึกนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีจุดประสงค์ เพื่อประเมินถึงการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้สภาพแวดล้อมการบริหาร การทำงานในช่วงของการกระจายอำนาจ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลอีกด้านหนึ่งว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกรณีตัวอย่างมีความคิดริเริ่มมากน้อยเพียงใด ในการบันทึกข้อมูลนี้ จะมีขอบเขตรวมถึงแนวคิดริเริ่มในบริบทของชุมชนท้องถิ่น ผลลัพธ์/ผลสำเร็จที่ได้รับต่อชุมชนท้องถิ่น ขั้นตอนและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ และบทเรียนหรือโอกาสในการถ่ายทอดให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นต้น

ทั้งนี้ มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหลายประการเกี่ยวกับ ขอบเขตหรือความหมายของนวัตกรรมท้องถิ่น หลายท่านอาจประสงค์ ให้มีการกำหนดขอบเขตของนวัตกรรมท้องถิ่นที่เจาะจง อาทิ นวัตกรรมต้องเป็นความคิดริเริ่มแรกเท่านั้น นวัตกรรมต้องแปลกใหม่ ใช้เทคโนโลยีซับซ้อน ทันสมัย หรือมีการลงทุนหรือต้นทุนราคาแพง หรือแม้แต่แนวคิดที่มองว่านวัตกรรมท้องถิ่นต้องไม่เกิดจากการลอกเลียนแบบใคร ดังนี้ เป็นต้น

<sup>๑</sup>วิระศักดิ์ เครือเทพ, นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

<sup>๒</sup>จรัส สุวรรณมาลา (และคณะ), “วิถีใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๘), หน้า ๔.

อย่างไรก็ดี การให้คำนิยามเช่นนี้แม้จะมีประโยชน์ในเชิงวิชาการ แต่คณะผู้วิจัยมองว่า คำนิยามที่เจาะจงดังกล่าวกลับไม่ก่อให้เกิดในเชิงนโยบายด้านการปกครองท้องถิ่นและในด้านการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมท้องถิ่นของไทยในวงกว้าง เพราะถ้าหากมีแนวคิดที่ว่านวัตกรรมท้องถิ่นจะต้องเป็นเรื่องที่คิดค้นได้แปลกใหม่ (Breakthroughs) หรือไม่มีการคัดลอกแนวคิดจากใครเลย แล้วนั้น คงจะมีนวัตกรรมประเภทนี้ เกิดขึ้นจำนวนน้อย โดยเฉพาะในบริบทของท้องถิ่นไทยที่สภาพแวดล้อม ทางการบริหารจัดการ และบริบททางกฎหมายของท้องถิ่นไทย ยังไม่เอื้อให้เกิดการคิดริเริ่มนวัตกรรมแบบนี้มากนัก อีกทั้งยังไม่สามารถกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ต่อยอดนวัตกรรมท้องถิ่นจากกันและกันในวงกว้าง แต่จะกลายเป็นการกีดกันหรือลดแรงจูงใจ (Disincentive) ที่จะกระตุ้นให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียนรู้จากกันและกันเองการพัฒนาศักยภาพในการทำงานและ/หรือการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คงจะเกิดขึ้นในขอบเขตที่จำกัดตามไปด้วย

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตความหมายของนวัตกรรมท้องถิ่นอย่างกว้างตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งถ้าหากสามารถค้นพบปรากฏการณ์ การเกิดขึ้นของนวัตกรรมท้องถิ่นในวงกว้างหรือเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือการลดข้อจำกัดต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ก็สามารถกล่าวได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการการจัดบริการสาธารณะ และ/หรือในการลงมือแก้ไขปัญหาของตนเองได้สมตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ งานวิจัยครั้งนี้ จึงต้องการรวบรวมกรณีนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕ แห่งในเขตจังหวัดภาคกลางว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยมีเนื้อหาในการสำรวจนวัตกรรมท้องถิ่นครั้งนี้ ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

๑. ที่มาหรือสภาพปัญหาดังเดิมก่อนนวัตกรรม/ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข
๒. นวัตกรรมท้องถิ่นที่ได้มี การริเริ่ม (คุณลักษณะ/วัตถุประสงค์/สาระสำคัญของนวัตกรรม)
๓. ระยะเวลาที่ดำเนินการกิจกรรมหลัก และตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง
๔. งบประมาณหลักและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ ซึ่งประกอบไปด้วย วัสดุอุปกรณ์ ใช้สอยค่าตอบแทน/เงินเดือนบุคลากร ค่าใช้จ่ายในการลงทุน และอื่นๆ ฯลฯ
๕. ผลผลิต-ผลลัพธ์ที่ได้รับจากนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรม พร้อมตัวชี้วัดที่สำคัญ
๖. ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการนวัตกรรม
๗. ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ และบุคคล-หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักของนวัตกรรมท้องถิ่น (Innovation Champion)
๘. บทเรียนที่สามารถถ่ายทอดให้ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

การส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งผลต่อการกระตุ้นวิคิด การเลียนแบบ และขยายผลให้เกิดนวัตกรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้นในอนาคต หากต้องการส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการปัญหาของตนเองได้อย่าง

ยั่งยืน การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และขยายผลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันในวงกว้างเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งหน่วยงานกลาง อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถาบันการศึกษาสามารถเป็นตัวกลางในการจัดการเรื่องเหล่านี้ได้ และควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนต่อไป

การปกครองท้องถิ่นเป็นสถานะของการเปิดโอกาสให้ความหลากหลายในการใช้อำนาจรัฐเพื่อการจัดบริการสาธารณะและการดูแลความสงบเรียบร้อยทั่วไปภายในชุมชนท้องถิ่นเป็นสถานะของการใช้อำนาจบริหารปกครองของรัฐในหลายระดับเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่มีความหลากหลายในทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมโดยที่ยังคงธำรงความเป็นเอกภาพของรัฐและอำนาจอธิปไตย ซึ่งองค์กรของชุมชนควรจะต้องดำเนินการได้อย่างอิสระและปลอดจากการแทรกแซงโดยองค์กรอื่นโดยไม่จำเป็น<sup>๓</sup>

ด้วยเหตุนี้การกระจายอำนาจจึงมิใช่เป้าหมายสุดท้ายในตัวเองหากแต่เป็นเพียงเครื่องมือในการบริหารจัดการรัฐเพื่อการดูแลความสงบเรียบร้อยทั่วไปและการส่งมอบบริการสาธารณะที่จำเป็นให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นด้วยความหวังว่าอำนาจอิสระและทรัพยากรที่เพิ่มขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นี้จะนำไปสู่การแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นดังนั้นเนื้อหาในบทนี้จึงเป็นการนำเสนอผลการประเมินว่าเมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้นแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถอาศัยบริบทของความเป็นอิสระที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวในการสร้างสรรค์ผลงานในการจัดบริการสาธารณะและ/หรือในการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ดีเพิ่มขึ้นเพียงใดโดยใช้ข้อมูลกรณีนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ แห่งในครั้งนี้ ประกอบการวิเคราะห์เป็นหลักจากหลักการความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลคุณภาพชีวิตประชาชนและการจัดบริการสาธารณะ การกระจายอำนาจจึงถือเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่จะช่วยกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการคิดริเริ่มการดำเนินงานในลักษณะใหม่ๆ เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมจากสังคมยุคเก่าไปสู่สังคมยุคใหม่ทำให้ปัญหาต่างๆ มีความซับซ้อนรุนแรงขึ้นตามมาประชาชนจึงเริ่มคาดหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดูแลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมี คุณภาพมากขึ้นหรือเพื่อให้สามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้สำเร็จลุล่วงมากขึ้นซึ่งในทางวิชาการเรียกได้ว่าเป็นการริเริ่มนวัตกรรมการทำงานเพื่อช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น (Stress-Induced Innovation) หรือในทางกลับกันการกระจายอำนาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีระดับทรัพยากรและบุคลากรเครื่องมือเครื่องมือเพิ่มขึ้นจึงกลายเป็นแรงหนุนเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกล้าคิดริเริ่มแผนงานหรือโครงการใหม่ๆ ตามระดับทรัพยากรที่มีเพิ่มขึ้น (Slack-Induced Innovation)

<sup>๓</sup> โกวิท พวงงาม, การสังเคราะห์และถอดบทเรียนนวัตกรรมท้องถิ่น และการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๔), หน้า ๓.

## ๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อค้นหาวัดกรรมท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลางตามภารกิจการกระจายอำนาจของไทยโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

## ๓. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัย เรื่องการค้นหาวัดกรรมท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลางตามภารกิจการกระจายอำนาจของไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีขอบเขตดังต่อไปนี้

**๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา** ศึกษาวัดกรรมท้องถิ่น ความหมายประกอบด้วย (๑) การริเริ่มคิดค้นพัฒนา การแก้ไขหรือจัดการปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการใหม่ในบริบทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะต่างๆ การพัฒนาทางการเมือง-กฎหมายในท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยที่ (๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม ผลักดัน ลงมือดำเนินการ หรือให้การสนับสนุนกิจกรรม / โครงการนั้นๆ ให้เกิดขึ้น (๓) เป็นงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยที่ไม่ควรมี ค่าใช้ จ่ายในการลงทุนและ/หรือในการดำเนินการที่สูงเกินควร และ (๔) เป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถถ่ายทอดให้ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ พัฒนาต่อยอดหรือสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดการเรียนรู้ต่อยอดได้ในวงกว้าง

**๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร** ตัวแปรที่ศึกษา คือ นวัตกรรมท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลางตามภารกิจการกระจายอำนาจของไทย

### ๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากรที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลาง จำนวน ๑๒ แห่ง ประกอบด้วย

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ อบจ.นครสวรรค์ และ อบจ.อุทัยธานี

- เทศบาลตำบล จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ ทต.โพตลาดแก้ว ทต.อุทอง และทต.ท่าหลวง

- องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ อบต.น้ำซึม อบต.วังหมัน อบต.โคกสูง อบต.นรสิงห์ อบต.สระแจง อบต.พุดเลา อบต.บ้านป่า

๒) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก(key Informants)

๒.๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๒ คน

๒.๒) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จะเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๕ คน

## ๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีความผูกพันในพื้นที่ศึกษาวิจัย และความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญและองค์ความรู้ในประเด็นการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง ๑๒ แห่งและได้เลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดภาคกลาง ๙ จังหวัด นครสวรรค์ อุทัยธานี ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท สุพรรณบุรี สิงห์บุรี สระบุรีและอ่างทอง โดยใช้หลักเกณฑ์การสุ่มตัวอย่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบบหลายชั้นและเป็นสัดส่วน (Multi-State, Proportional Sampling) ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๓ ระดับ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นกรณีศึกษา จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี เทศบาลตำบลโพธิ์ลาดแก้ว องค์กรบริหารส่วนตำบลป่าโมก และองค์การบริหารส่วนตำบลพุดเลา

เครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการวิจัยจากเอกสารข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารของส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการกระจายอำนาจ ตัวแทนจากภาคประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการ โดยการสัมภาษณ์แบบทางการ และไม่เป็นทางการ เพื่อให้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยแม่นยำมากขึ้นดังนี้

๑. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้ศึกษาวิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ และอธิบายหรือวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

๒. การศึกษาข้อมูลจากบุคคลผู้ศึกษาวิจัยได้หาโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่างๆ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งการประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

การรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลเป็นระยะๆ ดังนี้ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพผู้ศึกษาวิจัยจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะๆ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขในการศึกษาข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด และนำเสนอข้อมูลสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

## ๕. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลนวัตกรรมท้องถิ่นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๒ แห่ง ดังข้อมูลการวิเคราะห์ในตารางที่ ๑ พบว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น จำนวน ๕ แห่ง หรือร้อยละ ๔๑.๖๖ ของกลุ่มตัวอย่าง และมีการคิดริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น จำนวน ๗ เรื่อง หรือเฉลี่ยจำนวน ๐.๕๘ เรื่องต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดกลุ่ม

ตัวอย่าง จำนวน ๒ แห่ง มีการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี และมีนวัตกรรม ๒ เรื่อง หรือเฉลี่ย ๑.๐๐ เรื่องต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนเทศบาลตำบล กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓ แห่ง มีการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลโพตลาดแก้ว และมีนวัตกรรม ๒ เรื่อง หรือเฉลี่ยจำนวน ๐.๖๖ เรื่องต่อเทศบาลตำบล ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๗ แห่ง มีการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลพุดเลา และองค์การบริหารส่วนตำบลนรสิงห์ และมีนวัตกรรม ๓ เรื่อง หรือเฉลี่ยจำนวน ๐.๔๓ เรื่องต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ ๑ ภาพรวมของนวัตกรรมท้องถิ่นที่รวบรวมขึ้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง

| ประเภท<br>อปท. | ชื่อ อปท.                                     | จำนวน อปท.<br>กลุ่มตัวอย่าง | จำนวน อปท.<br>ที่มีนวัตกรรม<br>ท้องถิ่น | จำนวน<br>นวัตกรรมที่<br>เกิดขึ้น | จำนวน<br>นวัตกรรม<br>เฉลี่ย/อปท. |
|----------------|-----------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| อบจ.           | ๑.อบจ.นครสวรรค์<br>๒.อบจ.อุทัยธานี            | ๒                           | ๒                                       | ๒                                | ๑.๐๐                             |
| ทต.            | ๓.ทต.โพตลาดแก้ว<br>๔.ทต.อุทอง<br>๕.ทต.ท่าหลวง | ๓                           | ๑                                       | ๒                                | ๐.๖๖                             |

ตารางที่ ๑ ภาพรวมของนวัตกรรมท้องถิ่นที่รวบรวมขึ้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง

| ประเภท<br>อปท. | ชื่อ อปท.                                                                                                          | จำนวน อปท.<br>กลุ่มตัวอย่าง | จำนวน อปท.<br>ที่มีนวัตกรรม<br>ท้องถิ่น | จำนวน<br>นวัตกรรมที่<br>เกิดขึ้น | จำนวน<br>นวัตกรรม<br>เฉลี่ย/อปท. |
|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| อบต.           | ๖.อบต.น้ำซึม<br>๗.อบต.วังหมัน<br>๘.อบต.โคกสูง<br>๙.อบต.นรสิงห์<br>๑๐.อบต.สระแจง<br>๑๑.อบต.พุดเลา<br>๑๒.อบต.บ้านป่า | ๗                           | ๒                                       | ๓                                | ๐.๔๓                             |
| รวม            |                                                                                                                    | ๑๒                          | ๕                                       | ๗                                | ๐.๕๘                             |

เป็นที่น่าสังเกตว่าสัดส่วนการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่นจะผันแปรไปตามขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ โดยเฉลี่ยองค์การบริหารส่วนตำบลมีสัดส่วนการริเริ่มนวัตกรรม

๐.๔๓ เรื่อง และสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้น เทศบาลตำบล มีจำนวนนวัตกรรม ๐.๖๖ เรื่อง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีจำนวนนวัตกรรม ๑.๐๐ เรื่อง ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ว่าเมื่อศักยภาพของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านผู้บริหาร บุคลากร เครื่องมือและงบประมาณ จะส่งผลทำให้โอกาสในการดำเนินงาน และริเริ่มทดลองวิธีการใหม่มีเพิ่มมากขึ้น หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จึงเป็นแรงกดดันให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องคิดค้นในการจัดการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ตนเอง จึงมีส่วนกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมท้องถิ่นในสัดส่วนที่สูงกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก

เมื่อจำแนกประเภทนวัตกรรมท้องถิ่นเป็นภารกิจด้านต่าง ๆ นั้น ดังข้อมูลการวิเคราะห์ในตารางที่ ๒ พบว่า ในจำนวนนวัตกรรม ๗ เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับด้านกฎหมาย จำนวน ๓ เรื่อง หรือร้อยละ ๔๒.๘๕ ของนวัตกรรมทั้งหมด ได้แก่ ข้อบัญญัติ อบจ. นครสวรรค์ การเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ใช้บริการศาลาประชาคม ห้องประชุม และสถานที่อื่นๆ เพื่อบำรุงอบจ. นครสวรรค์ พ.ศ.๒๕๕๒ (อบจ.นครสวรรค์) ข้อบัญญัติการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.๒๕๕๘ (ทต.โพตาลาดแก้ว) และ กฎระเบียบชุมชน วัดปลอดเหล้า พ.ศ.๒๕๕๐ (อบต.นรสิงห์) รองลงมาเป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน ๒ เรื่อง หรือร้อยละ ๒๘.๕๗ ของนวัตกรรมทั้งหมด ได้แก่ โครงการเครือข่ายจิตอาสาใส่ใจสังคม (อบต.พทุเลา) และโครงการน้อมธรรมนำไทย สายใยชุมชน (อบต.นรสิงห์) นวัตกรรมเกี่ยวกับสังคมและสาธารณสุข จำนวน ๑ เรื่อง หรือร้อยละ ๑๔.๒๙ ของนวัตกรรมทั้งหมด ได้แก่ โครงการบ้านสะอาดสวยงาม (ทต.โพตาลาดแก้ว) และนวัตกรรมเกี่ยวกับการเกษตร จำนวน ๑ เรื่อง หรือร้อยละ ๑๔.๒๙ ของนวัตกรรมทั้งหมด ได้แก่ โครงการส่งเสริมประกวดแปลงเกษตรเรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (อบจ.อุทัยธานี) ตามลำดับ

นวัตกรรมส่วนใหญ่มุ่งไปที่ด้านกฎหมาย (จำนวน ๓ เรื่อง หรือร้อยละ ๔๒.๘๕ ของนวัตกรรม) ตามด้วยการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน (จำนวน ๒ เรื่อง หรือร้อยละ ๒๘.๕๗ ของนวัตกรรม) ด้านการเกษตร (จำนวน ๑ เรื่อง หรือร้อยละ ๑๔.๒๙ ของนวัตกรรม) และด้านสังคมและสาธารณสุข (จำนวน ๑ เรื่อง หรือร้อยละ ๑๔.๒๙ ของนวัตกรรม)

ตารางที่ ๒ ประเภทนวัตกรรมท้องถิ่นจำแนกตามประเภทของอปท.

| ประเภทนวัตกรรมท้องถิ่น                 | อบจ.<br>(๒ แห่ง) |        | เทศบาลตำบล<br>(๓ แห่ง) |        | อบต.<br>(๗ แห่ง) |        | รวม<br>(๑๒ แห่ง) |        |
|----------------------------------------|------------------|--------|------------------------|--------|------------------|--------|------------------|--------|
|                                        | จำนวน            | ร้อยละ | จำนวน                  | ร้อยละ | จำนวน            | ร้อยละ | จำนวน            | ร้อยละ |
| กฎหมาย                                 | ๑                | ๑๔.๒๙  | ๑                      | ๑๔.๒๙  | ๑                | ๑๔.๒๙  | ๓                | ๔๒.๘๕  |
| การเมืองและการมีส่วนร่วม<br>ของประชาชน |                  |        |                        |        | ๒                | ๒๘.๕๗  | ๒                | ๒๘.๕๗  |
| สังคมและสาธารณสุข                      |                  |        | ๑                      | ๑๔.๒๙  |                  |        | ๑                | ๑๔.๒๙  |
| การเกษตร                               | ๑                | ๑๔.๒๙  |                        |        |                  |        | ๑                | ๑๔.๒๙  |
| รวมจำนวนนวัตกรรม                       | ๒                | ๒๘.๕๘  | ๒                      | ๒๘.๕๘  | ๓                | ๔๒.๘๕  | ๗                | ๑๐๐.๐๐ |

สาเหตุของการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น ดังข้อมูลการวิเคราะห์ในตารางที่ ๓ ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลัก ๒ ประการคือ ประการแรก เกิดจากการริเริ่มหรือผลักดันจากคณะผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมีสัดส่วนของนวัตกรรมร้อยละ ๗๑.๔๓ ได้แก่ ข้อบัญญัติ อบจ. นครสวรรค์ การเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ใช้บริการศาลาประชาคม ห้องประชุม และสถานที่อื่น ๆ เพื่อบำรุง อบจ.นครสวรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๒ (อบจ.นครสวรรค์) ข้อบัญญัติการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.๒๕๕๘ (ทต.โพตลาดแก้ว) และ กฎระเบียบชุมชน วัดปลอดเหล้า พ.ศ.๒๕๕๐ (อบต.นรสิงห์) โครงการส่งเสริมประกวดแปลงเกษตรเรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (อบจ.อุทัยธานี) และโครงการบ้านสะอาดสวยงาม (ทต.โพตลาดแก้ว) ประการที่สอง เกิดจากสภาพปัญหา และแรงกดดันให้อปท.ต้องดำเนินการบางอย่าง มีสัดส่วนของนวัตกรรมร้อยละ ๒๘.๕๗ ได้แก่ โครงการเครือข่ายจิตอาสาใส่ใจสังคม (อบต.พทุเลา) และโครงการน้อมธรรมนำไทย สายใยชุมชน (อบต.นรสิงห์)

ตารางที่ ๓ การวิเคราะห์สาเหตุการริเริ่มของนวัตกรรมท้องถิ่น

| เหตุผลการริเริ่มนวัตกรรม                                | อบจ.         | เทศบาลตำบล   | อบต.         | รวม           |
|---------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|---------------|
| ๑.ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่ม/<br>ผลักดัน           | ๒<br>(๒๘.๕๗) | ๒<br>(๒๘.๕๗) | ๑<br>(๑๔.๒๙) | ๕<br>(๗๑.๔๓)  |
| ๒.สภาพปัญหา และแรงกดดันให้<br>อปท.ต้องดำเนินการบางอย่าง | -            | -            | ๒<br>(๒๘.๕๗) | ๒<br>(๒๘.๕๗)  |
| รวม                                                     | ๒<br>(๒๘.๕๗) | ๒<br>(๒๘.๕๗) | ๓<br>(๔๒.๘๖) | ๗<br>(๑๐๐.๐๐) |

สังเกตได้ว่าศักยภาพของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบล มักส่งผลทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มนวัตกรรมในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและภาวะผู้นำท้องถิ่นค่อนข้างสูง มักจะส่งผลต่อการริเริ่มนวัตกรรมในเชิงรุก การจัดการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ ในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทแวดล้อมต่างๆ หรือสภาพความจำเป็นของชุมชนท้องถิ่น ที่ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องปรับตัวด้วยการลงมือดำเนินการบางอย่าง เพื่อให้สามารถแก้ไขหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาลงได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล มักทำงานในเชิงตั้งรับและรอรับมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีข้อจำกัดทางทรัพยากรและบุคลากร

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการนวัตกรรมท้องถิ่น ดังข้อมูลการวิเคราะห์ในตารางที่ ๔ นวัตกรรมท้องถิ่นส่วนมากที่รวบรวมขึ้น จาก ๗ เรื่อง ประสบปัญหาในการดำเนินการ ๓ เรื่อง หรือร้อยละ ๔๒.๘๖ ซึ่งวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการนวัตกรรมท้องถิ่นได้ ๒ ประเด็น คือ ประเด็นแรก ข้อจำกัดในการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ร้อยละ ๖๖.๖๗ ได้แก่ โครงการส่งเสริมประกวดแปลงเกษตรเรียนรู้แบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (อบจ.อุทัยธานี) และ โครงการเครือข่ายจิตอาสาใส่ใจสังคม (อบต.พทุเลา) ประเด็นที่สอง การขาดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน/ปัญหากฎหมาย ร้อยละ ๓๓.๓๓ ได้แก่ ข้อบัญญัติ อบจ. นครสวรรค์

การเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ใช้บริการศาลาประชาคม ห้องประชุม และสถานที่อื่น ๆ เพื่อบำรุงอบจ. นครสวรรค์ พ.ศ.๒๕๕๒ (อบจ.นครสวรรค์)

#### ตารางที่ ๔ ปัญหาหรืออุปสรรค

| ประเด็นท้าทาย ปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการริเริ่มนวัตกรรม | อบจ.         | เทศบาลตำบล | อบต.         | รวม           |
|------------------------------------------------------------------|--------------|------------|--------------|---------------|
| ๑.ข้อจำกัดในการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน   | ๑<br>(๓๓.๓๓) | -          | ๑<br>(๓๓.๓๓) | ๒<br>(๖๖.๖๗)  |
| ๒.ขาดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ/ปัญหาด้านกฎหมาย                  | ๑<br>(๓๓.๓๓) | -          | -            | ๑<br>(๓๓.๓๓)  |
| รวม                                                              | ๒<br>(๖๖.๖๗) | -          | ๑<br>(๓๓.๓๓) | ๓<br>(๑๐๐.๐๐) |

## ๖. อภิปรายผล

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒ แห่ง ผลการศึกษาพบว่า มีการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่นของตนเองจำนวน ๕ แห่ง หรือร้อยละ ๔๑.๖๖ ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และมีการคิดริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น จำนวน ๗ เรื่อง หรือเฉลี่ยจำนวน ๐.๕๘ เรื่องต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล มีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนการริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่นสูงกว่า นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าพบว่า การริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่น เป็นภารกิจด้านกฎหมาย โดยที่ผู้บริหารท้องถิ่นมักเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการริเริ่มนวัตกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว อีกทั้งสภาพปัญหาแรงกดดันที่ทำให้มีการริเริ่มนวัตกรรม

การดำเนินการนวัตกรรมท้องถิ่นมักประสบปัญหาท้าทาย คือ การธำรงรักษานวัตกรรมท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินการนวัตกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจังต่อเนื่อง และข้อจำกัดด้านกฎหมายในการดำเนินนวัตกรรมท้องถิ่น ส่งผลทำให้การริเริ่มนวัตกรรมท้องถิ่นมีข้อจำกัด และไม่สอดคล้องต่อการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

## ๗. ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะส่งผลต่อการกระตุ้นวิธิตดการเลียนแบบและขยายผลให้เกิดนวัตกรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้นในอนาคต จากจำนวนตัวอย่าง ๑๒ แห่ง มีนวัตกรรมท้องถิ่นจำนวน ๗ เรื่อง จัดว่าเป็นระดับการริเริ่มนวัตกรรมที่ยังน้อย ดังนั้น ควรส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และขยายผลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันในวงกว้างซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยให้หน่วยงานกลางหรือสถาบันการศึกษา เข้ามาเป็นตัวกลางในการจัดการเรื่องนี้

ควรมีกระบวนการทางการบริหารการปกครองที่ให้การรองรับการริเริ่มดำเนินการนวัตกรรมท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานกลาง (คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ หรือ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น) อาจจัดให้มีกระบวนการพิจารณารองรับการริเริ่มดำเนินการนวัตกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวงกว้างและต่อเนื่อง

## บรรณานุกรม

### ๑. ภาษาไทย

#### (๑) หนังสือ :

- โกวิทย์ พวงงาม. การสังเคราะห์และถอดบทเรียนนวัตกรรมท้องถิ่น และการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๔.
- จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องวิถีใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๘.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. “การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล. ” ในการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. เอกสารการประชุมทางวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๘.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ และคณะ. ๑๕ ปี การกระจายอำนาจของไทย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

### ๒. ภาษาอังกฤษ

#### (I) Books:

- Montagu, Haris. G. **Comparative Local Government.** Great Britain: William Brendon and Son Ltd., 1948.
- Robson, William A. **Local Government.** Encyclopedia of Social Science Vol.X, NY; Macmillan, 1953.